

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCHE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent
Penningmeester :
CL. TREFOIS, Steenhouwerstr., 36,
Ledeberg-Gent. Postcheckr. 111.318

Redactie van Oostvl. Zanten :
Prof. Dr. P. DE KEYSER,
Egmontstraat, 14, Gent.
Clemens TREFOIS, J. BOES.

De toepassing van de geographische methode op het taalkundig en het folkloristisch onderzoek

Met genoegen heb ik aanvaard voor deze vergadering het woord te nemen, daar ik meen dat het noodig is van tijd tot tijd de schuttingen neer te halen, die de verschillende wetenschappelijke gebieden van elkaar scheiden. De noodzakelijkheid bestaat in de eerste plaats voor de vakken, die den mensch tot voorwerp van hun onderzoek hebben gekozen.

Daar de meeste onder mijn toehoorders geen taalkundigen maar in de eerste plaats volkskundigen zijn, acht ik het noodig het eerste deel van deze lezing aan een korte bespreking van de huidige taalkundige methoden te wijden: de aanwezige taalkundigen zullen mij verontschuldigen indien ik het noodig acht stil te staan bij bijzonderheden die hun bekend zijn maar die waarschijnlijk voor de aanwezige niet-taalkundigen nuttig zullen wezen.

Laten we vooreerst er aan herinneren dat de hooge vlucht genomen door het experimenteel onderzoek op het gebied van de natuurwetenschappen in de XIXe eeuw grooten invloed uitoefende op de taalstudie. De taalkundigen lieten zich er toe verleiden de wetten van de taalontwikkeling op één lijn te stellen met de natuurwetten; hieruit volgde dat de historische ontwikkeling van

de spraakklanken zich evenmin aan haar wetten kon onttrekken als de lichamen zich van de wet der zwaartekracht konden bevrijden.

Anderzijds werden de eerste kaarten van de dialecten ontworpen: met één enkele grenslijn wilde men de scheiding vastleggen van Limburgsch en Brabantsch, van Hoogduitsch en Nederduitsch, van Fransch en Provençaalsch, enz. In Duitschland werd tot in het begin van deze eeuw door sommigen vastgehouden aan de ethnographische theorie, d.w.z. dat de grenzen van de huidige tongvallen werden beschouwd als de ongewijzigde voortzetting van de grenzen der Oudgermaansche volksstammen, zooals ze na de volksverhuizing tot stand kwamen: de termen dialectgrens en stamgrens zouden dan synoniem zijn.

De geographische methode heeft de onhoudbaarheid van deze theorieën, zoowel met het oog op de klankwetten als wat de dialectgrenzen betreft, op afdoende wijze bewezen. Er mag niet gesproken worden van blind werkende klankwetten: ieder verschijnsel uit de klankleer, de vormleer, de syntaxis, den woordenschat heeft zijn eigen verspreidingsgebied.

Natuurlijk bestaan er wel een zeker aantal regels of tendensen in de ontwikkeling van een dialect: zoo stellen we b.v. vast dat in Brabant, Antwerpen en Oost-Vlaanderen de Westgermaansche lange *i* geregeld in een tweeklank overgaat: de klinkers van de woorden *lijf*, *rijk*, *lijk*, enz., worden als *ai* of *ci* uitgesproken; alleen West-Vlaanderen en het Oosten van Limburg hebben den *i*-klank bewaard. Dus mogen we zeggen dat binnen een bepaald gebied deze Westgermaansche klinker zoo slap werd uitgesproken dat de tong gedurende de articulatie haar stand wijzigde: uit een klinker ontstond zoo een tweeklank. Maar, naast zulke gevallen van regelmatige ontwikkeling vinden we talrijke uitzonderingen op deze regels, die de historische studie van één enkel dialect niet kan verklaren: hier moeten we vergelijkend te werk gaan, d.w.z. de verschijnselen moeten niet in hun plaatselijk kader, maar in de aardrijkskundige ruimte van zoo groot mogelijke gebieden beschouwd worden. De rol van de ontleening van klanken en vormen van het eene dialect aan

het andere blijkt veel belangrijker te wezen dan men eerst had gemeend.

De taal is een sociaal verschijnsel, dat kan vergeleken worden met de mode in de kleederdracht: ook hier wordt de traditie voortdurend gestoord door invoer van buiten; deze komt natuurlijk uit middens die om de eene of andere reden als beschaafder of hoogerstaand worden beschouwd.

Om haar sociale rol te vervullen moet de taal duidelijk genoeg zijn om verstaan te worden; wanneer de klankontwikkeling het meebrengt dat een woord in groote mate wordt ingekort, dan kan dit een oorzaak van onduidelijkheid worden: dit woord wordt dan vervangen door een ander waarvan de uitdrukingskracht grooter is. Een dergelijk verschijnsel doet zich voor wanneer twee vormen gelijkkluidend worden: deze homonymie kan dubbelzinnigheid meebrengen en zoo wordt de sociale rol van de taal, namelijk de duidelijke mededeeling van denkbeelden, tegengewerkt. Een van de gelijkbeteekenende woorden wordt opgeofferd en sterft af.

De volgende woordkaarten van het Nederlandsche en het Waalsche taalgebied leveren voorbeelden op van deze verschijnselen uit de taalontwikkeling (1).

Beschouwen we in de eerste plaats een woord dat uit het Romaansche gebied in de Zuidnederlandsche dialecten is gedrongen, namelijk het woord *patat* met de beteekenis « aardappel ». (Kaart 1). Uit de kaart blijkt dat het woord eerst over de taalgrens is gekomen in het centrale gebied: rechts en links van dit gebied vinden we twee menggebieden waar *patat* en *aardappel* een strijd om het leven voeren: daar dit laatste woord vooral door de oudere generatie wordt gebruikt, gaat het een spoedigen dood tegemoet, tenzij de invloed van het algemeen beschaafd Nederlandsch in deze gebieden vlug genoeg toeneemt en « *patat* » opnieuw terugdringe. Dit was het geval in het menggebied dat we in de Nederlandsche provincie Noord-Brabant aantreffen, waar *patat* als verouderd wordt gevoeld omdat de schoolinvloed « aard-

(1) In onze lezing bespraken we ook de kaart van de Fransche dialectwoorden voor « merrie ».

appel » heeft doen zegevieren; zulke ommekeer is echter in de Zuidnederlandsche dialecten niet spoedig te verwachten, daar de Noordnederlandsche taal- en onderwijstoestanden zoo geheel anders zijn dan de onze.

Bij het Zuidnederlandsch *patat*-gebied moeten we ten slotte nog wijzen op een paar plaatsen in de provincie Antwerpen waar de vorm *petappel* wordt gebruikt (zie de kaart); dit is een duidelijk compromis tusschen *aardappel* en *patat* en bewijst dat de nieuwe *patat*-laag een oude *aardappel*-laag overdekt.

Wanneer we ten slotte een blik op de toestanden in Wallonië werpen, valt het op dat slechts een klein hoekje (Doornik en omgeving) het Fr. *pomme de terre* bezigt; elders vinden we *canada* naam van het land waaruit men meende dat de aardappelen kwamen en *krompire* dat feitelijk, zooals de kaart het vermeldt, een Duitsche vorm is, namelijk *grundbirne*; de lezer zal reeds bij de vermelding van het woord *patat* de opmerking gemaakt hebben dat het Fr. *patate* een andere vrucht aanduidt dan de aardappel namelijk de zuidelijke, hier onbekende zoete *ipomoea batatas*; hetzelfde geldt voor *grundbirne*, dat weer een andere knolvrucht beteekent n.l. de aardpeer, *helianthus tuberosus*; in een groot deel van Duitschland wordt *grundbirne* echter alleen met de beteekenis « aardappel » gebruikt. Hier stellen we dus vast hoe de beteekenis van een woord op een ander overgaat.

Laten we nu een voorbeeld nemen van woordinvoer in omgekeerde richting, namelijk van Vlaamsche dialectwoorden in Wallonië (zie Kaart 2).

Het woord *kinkhoest* heeft in de meeste Zuidned. dialecten geen *n* in de eerste lettergreep: dit is trouwens regelmatig, want we hebben hier denzelfden stam als in het Hoogduitsch *Keuchhusten* en in het Nederlandsch *kuchen*; alleen Westvlaanderen en het noorden van Antwerpen hebben de *n*, en gaan terug op een werkwoord *kinken* dat door Kiliaan met de beteekenis « kuchen » wordt vermeld.

Wanneer we nu de Waalsche vormen beschouwen dan treft het ons dat bijna geheel Wallonië het Zuidnederlandsch woord

heeft overgenomen: deze ontleening geschiedde echter onder verschillende vormen. In het westen en in het zuiden vinden we *kêt-* (spreek uit als Fr. *quinte*); dit is ontleend aan de Westvlaamsche vormen. Men zou eerst geneigd zijn ontleening aan te nemen uit Fransch-Vlaanderen dat ook *kint(h)oest* (met *t*) (1) in plaats van *kink(h)oest* heeft; dit is echter niet waarschijnlijk: de Waalsche dialecten zullen zelf *kink-* tot *kêt-* hebben vervormd, want ze denken bij dit woord aan *quinte* « hoestbui ». Waalsch-Brabant heeft *kaitousse* (*ai* als in het Nederl. *aai*) in het westen en *tosse Saint-Thibaut* (*tosse* = « *toux* ») in het oosten. Het eerste komt rechtstreeks uit Vlaamsch-Brabant dat overal *kaikoes* heeft. De vorm *tosse Saint-Thibaut* is merkwaardig omdat hij blijkbaar een jongere laag vormt; inderdaad in deze streek is *kaitousse* niet geheel verdwenen, maar wordt nog alleen spottenderwijze gezegd van een geaffecteerd gekuch; de eigenlijke ziekte wordt zoo niet meer genoemd. Op de kaart zien we dat de vorm *tosse Saint-Thibaut* een halven kring vormt: hier hebben we blijkbaar te doen met een uitstralingsgebied waarvan de kern niet moeilijk te ontdekken is; inderdaad de Walen uit deze streek gaan geregeld naar Tienen den heiligen Theobaldus aanroepen om de genezing van den kinkhoest te bekomen.

Het westelijk deel van de provincie Luik geeft aan het eerste bestanddeel den vorm *kèk-* (lange open *è* als in Fr. *père*); deze komt rechtstreeks uit de aangrenzende Westlimburgsche dialecten (Sint-Truiden en omgeving) waar de uitspraak juist dezelfde is.

Uit het bovenstaande blijkt dat het Vlaamsche woord bijna over het geheele front van de taalgrens van Noord naar Zuid is opgemarscheerd; dit is een zeer eigenaardige vorm van ontleening, want deze geschiedt meestal van uit een kern en straalt dan naar een of meer richtingen uit.

Deze kaarten toonen duidelijk dat de studie van de taalverschijnselen in de geographische ruimte ons toelaat een blik te werpen in het historisch perspectief van deze verschijnselen; evenals de geoloog uit de studie van den tegenwoordigen stand van de

(1) Onder invloed van *kind*.

aardkorst de wordingsgeschiedenis van de verschillende aardlagen opbouwt.

In een vergadering van folkloristen is het niet noodig over de reeds bestaande ondernemingen van volkskunde-atlassen in Duitschland, in Nederland en hier te Gent bijzonderheden mede te deelen. Een oogenblik willen we stilstaan bij de eerste uitslagen in Duitschland verkregen bij het geographisch onderzoek van folkloristische verschijnselen.

Ziehier een paar kaarten door de Rijnsche volkskunde-centrale geteekend en bestemd om het bestaan van bepaalde jaarvuren te onderzoeken. Voor beide onderstaande gevallen, het Vastenvuur en het Paaschvuur, stond men voor dezelfde vragen: waar is het gebruik nog levend, waar is het verdwenen en waar zijn teekenen van verval waar te nemen? Hierboven zagen we hoe het mogelijk was vast te stellen dat een woord in zijn bestaan bedreigd werd; bij folkloristische verschijnselen moet de diagnose natuurlijk anders gesteld worden.

Inderdaad het verdwijnen van volksgebruiken kan door verschillende voortekenen aangekondigd worden; ofwel heeft het gebruik geen vasten datum meer, het is verplaatst geworden naar een anderen dag wegens verschillende oorzaken, ofwel wordt het gebruik door de intellectueele elementen (onderwijzers, oudheidkundige genootschappen, enz.) systematisch georganiseerd: dergelijke feiten toonen aan dat het gebruik niet meer vastgegroeid zit in het volk zelf.

Kaart 3 geeft een beeld van de verspreiding van het jaarvuur, dat in een gedeelte van het Rijnland op den eersten Zondag van den Vasten wordt ontstoken. In het gearceerde gedeelte bij de grens van het Groot-Hertogdom Luxemburg bestaat het nog in ieder dorp, elders leeft het sporadisch voort of heeft zijn aard gewijzigd. Dit onderzoek naar de jaarvuren moet voortgezet worden in Luxemburg en in Wallonië; wij weten b.v. dat in vele Waalsche steden en dorpen benamingen *grand feu* of *dimanche des brandons* nog voortleven zonder dat de sprekers de minste herinnering aan het vuur zelf hebben bewaard.

Kaart 4 stelt de verspreiding van het Paaschvuur voor: dit behoort tot het Nederrijnsche gebied, terwijl het Vastenvuur Bovenrijnsch en Moezelfrankisch is. Het Paaschvuur leeft nog van dorp tot dorp in het gebied oostelijk van de lijn Düsseldorf-Kleef; de zuidelijke grens van dit aaneengesloten gebied valt grootendeels samen met de grens van de Hoogduitsche klankverschuiving (Hoogduitsch - Nederduitsch). In zuidwestelijke richting sterft het gebruik langzamerhand uit.

Kaart 5 toont aan hoe taal- en volkskunde elkaar kunnen ondersteunen.

Dr. W. Pessler, de directeur van het Vaderlandsch Museum te Hannover, heeft hier op dezelfde kaart de grens aangegeven van den Oudsaksischen hoevenbouwstijl en van de Nedersaksische dialecten. De licht gearceerde deelen zijn de gebieden waar de Saksische hoevenbouw nog voortleeft, terwijl de taal niet Saksisch is; de twee voornaamste van deze vier gebieden liggen in Friesland en in Thuringen; in het eerste werd het Friesch langzamerhand teruggedrongen en ten slotte tegen de zee doodgedrukt, in het tweede trokken de Saksen in 531 met geweld binnen en drongen hun taal op; in beide gevallen bleef de oude bouwtrant samen met andere gebruiken gehandhaafd.

De donker gearceerde strooken geven de gebieden aan waar Saksische hoeven gevonden worden maar geen Saksische dialecten

(1) In onze Gentsche lezing bespraken wij insgelijks de kaart van het woordje *gerstekorrel* (zweertje op het oog) alsook de oorzaak en het volks-geneesmiddel hiervan. Daar dit materiaal thans verder geographisch en etymologisch wordt bewerkt door Dr. J. Dupont, willen we op de uitslagen van dit onderzoek niet vooruitloopen; deze studie zal binnenkort gepubliceerd worden.

Ten slotte nog een verzoek: het verzamelen van dialectwoorden uit alle hoeken van de Vlaamsche provinciën maakt de medewerking van talrijke korrespondenten onontbeerlijk: de lezers die hieraan willen meedoen worden verzocht ons dit mede te deelen. Het volstaat het dialect goed meester te zijn en nauwkeurig onze vragenlijsten te beantwoorden. Als vergoeding ontvangen ze ons kosteloos tijdschrift: *Mededeelingen van de Zuidnederlandsche Dialect-centrale*; hierin vinden ze proeven van bewerking van het door hen geleverde materiaal. Belangstellenden worden verzocht zich aan te melden op ons adres: Prof. Dr. L. Grootaers, Naamsche Steenweg, 158, Leuven.

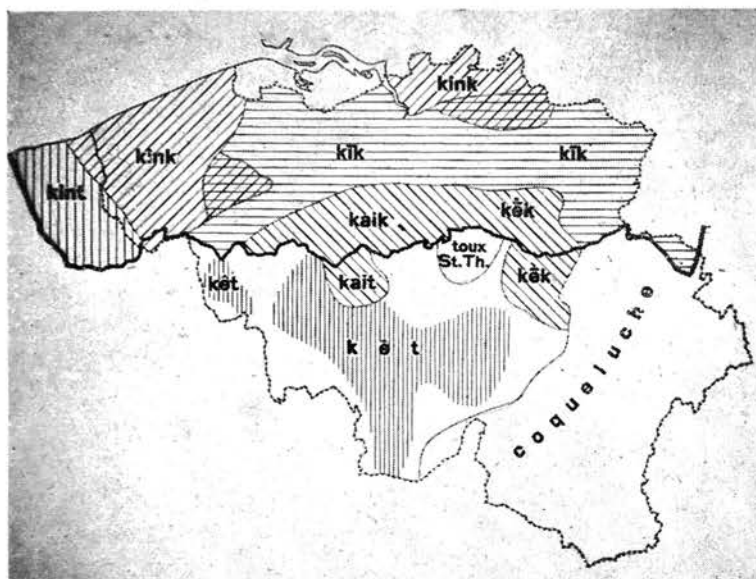
worden gesproken : het grootste gebied ligt aan den Beneden-Rijn en strekt zich uit tot Utrecht : dit is geheel Nederfrankisch taalgebied.

De oplossing van dit probleem kan slechts van de volledige geographische bewerking van Deutsche en Nederlandsche cultuurelementen verwacht worden.

Wij hopen in het bovenstaande voldoende aangetoond te hebben dat de geographische methode de eenige werkelijke vruchtbare is zoowel op taalkundig als op volkskundig gebied. Beide vakken moeten daarbij innig samenwerken; taal en gebruik zijn beide sociale verschijnselen die voortdurend op elkaar inwerken en in de studie van onze kultuurgeschiedenis niet te scheiden zijn (1).

Leuven.

L. GROOTAERS.

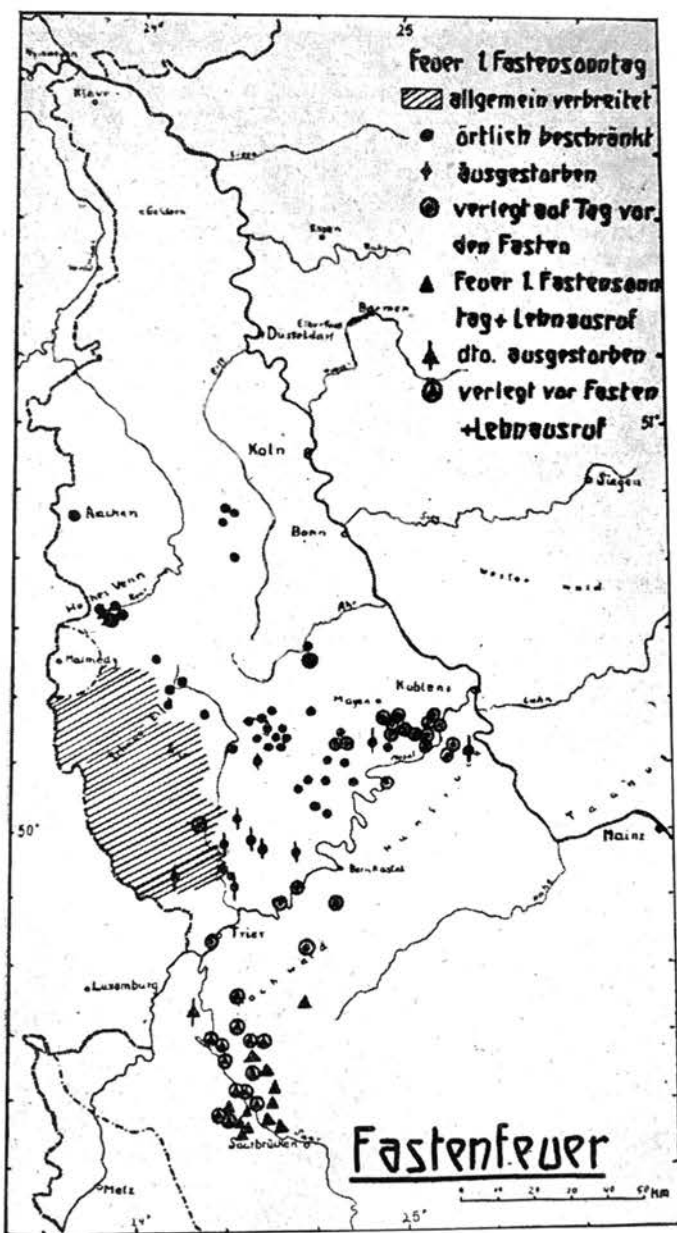

Nadruk verboden.

KAART II.

De namen van den kinkhoest in Vlaanderen en Wallonië.

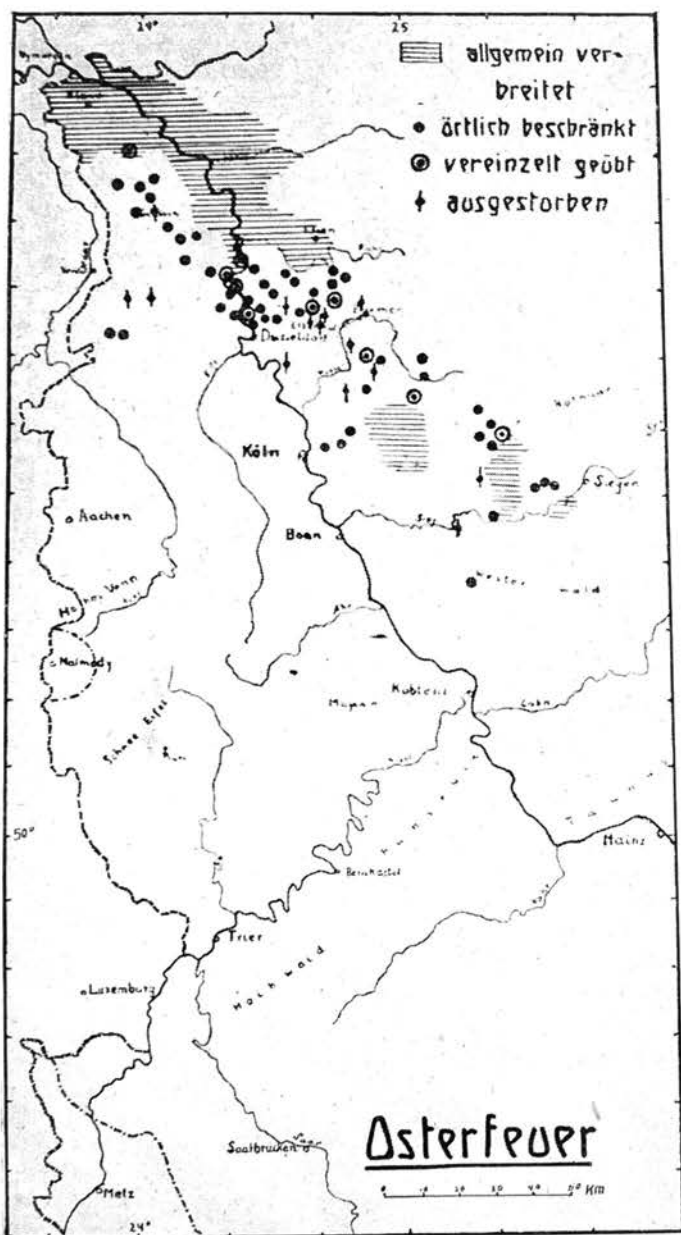
Deze kaart berust voor de Vlaamsche dialecten en voor het centrale gedeelte van Wallonië op eigen onderzoek (zie ons opstel over *Quelques emprunts entre patois flamands et wallons* in de *Leuvensche Bijdragen*, XVI, 1924, blz. 43 en vgg.) voor het overige gedeelte op de studie van J. Haust, *Enquête sur les patois de la Belgique romane* in de *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, VIII, 1934, blz. 299 en vgg. We hebben de kaart van J. Haust vereenvoudigd omdat wij alleen het eerste element van het woord behandelen.

KAART III.

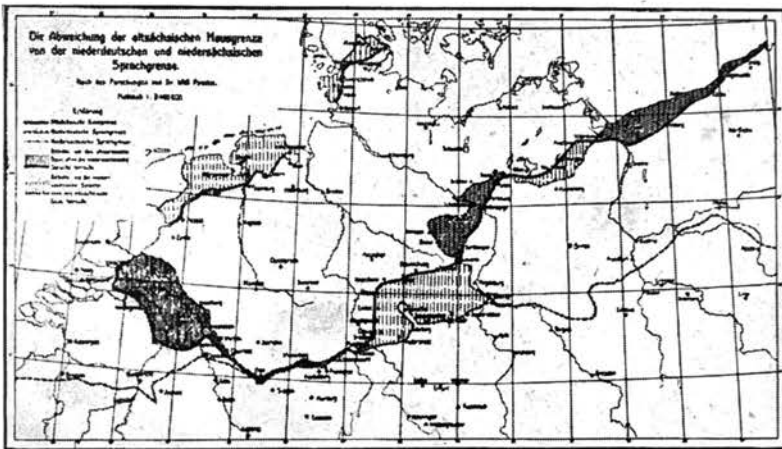
De verspreiding van het vastenvuur in Rijnland.

Kaarten III en IV werden met toelating van den schrijver overgenomen uit J. Müller's hoofdstuk over de volkskunde in het werk van H. Aubin, Th. Frings, J. Müller, *Kulturströmungen und Kulturprovinzen in den Rheinlanden*, Bonn, 1926.

KAART IV.

De verspreiding van het Paaschvuur in het Rijnland.

KAART V.

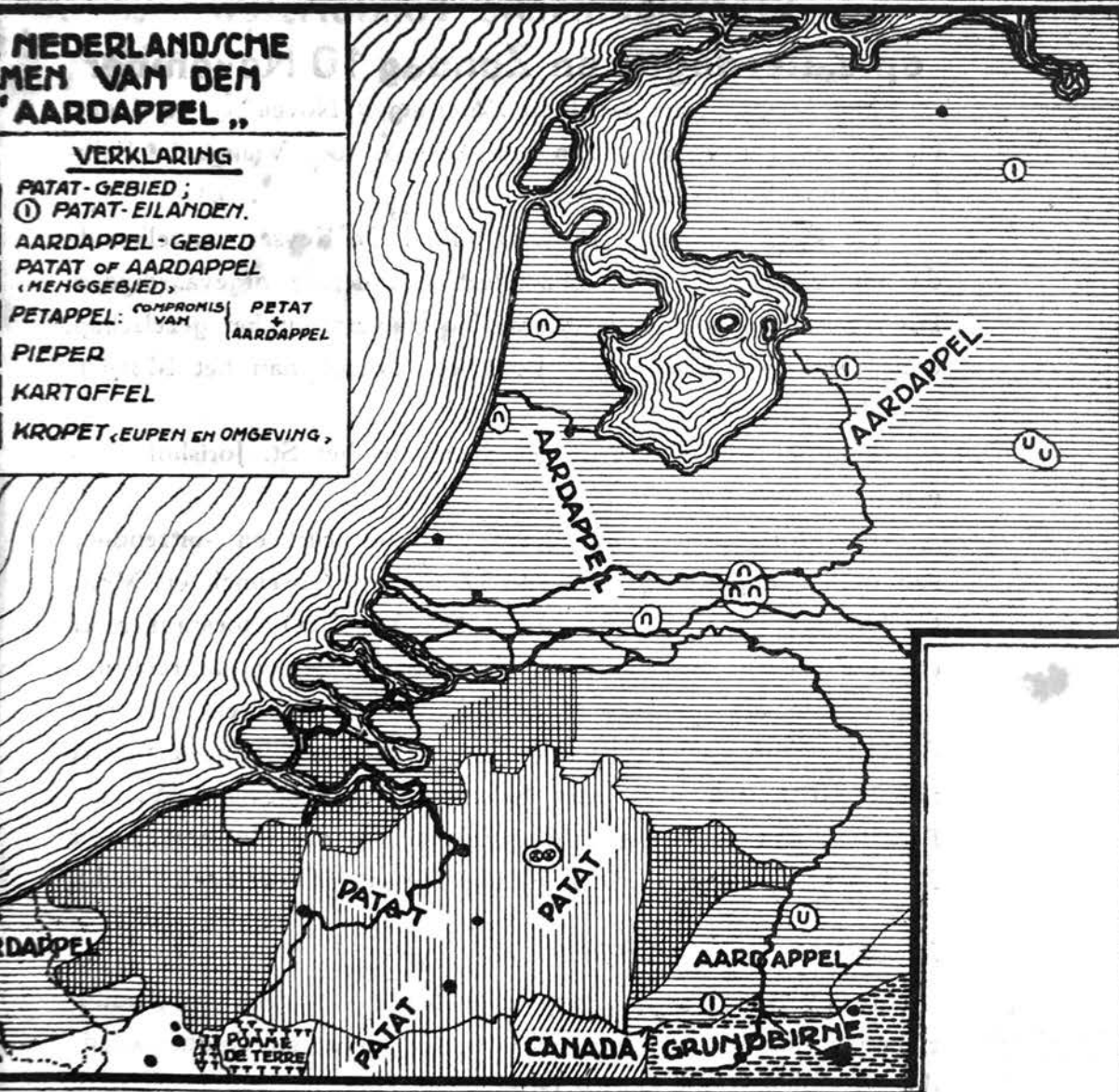
De Oudsaksische hoevenbouw en de Nedersaksische dialecten.

Met vriendelijke toestemming van Dr. W. Pöschel werd deze kaart overgenomen uit zijn opstel *Kulturkreis und Kernland Niedersachsen* in *Der Erdball*, V, 1931, Heft 5 und 6.

NEDERLANDSCHE MEN VAN DEN 'AARDAPPEL',

VERKLARING

- PATAT - GEBIED ;
 ① PATAT - EILANDEN.
 AARDAPPEL - GEBIED
 PATAT OF AARDAPPEL
 (MENGGEBIED),
 PETAPPEL: COMPROMIS VAN PETAT
 AARDAPPEL
 PIEPER
 KARTOFFEL
 KROPET, EUPEH EN OMGEVING,

verboden

KAART I.

Deze kaart verscheen voor 't eerst in de *Leuvense Bijdragen*, XVIII (1926) en in de *Mededeelingen van de Zuidned. Dialectcentrale*, n° 7 (1926). De tekening was niet goed geslaagd, we hebben ze opnieuw laten teekenen en drukken ze daarom nogmaals af.

Het 2^e Lustrumfeest van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen op Zaterdag 9 en Zondag 10 November

Het Lustrumfeest werd op Zaterdag 9 November, te 6 uur, ingezet met een ontvangst in het Museum voor Vlaamsche Folklore, Lange Steenstraat, Gent.

De Heer Voorzitter Prof. Dr. Paul De Keyser verwelkomde de aanwezigen en in 't bijzonder de vreemde afgevaardigden. Hij maakte den lof der bestuursleden en verzocht het gezelschap, onder leiding van den heer Boes, een bezoek aan het Muzeum te willen afleggen.

Daarna trok men groepsgewijze naar het St. Jorishof waar een bonte avond plaats greep.

Een folkloristisch avondmaal, radio-concert en -uitzending, een puik zanggedeelte (door de Dames H. Gijselinck en Mevr. C. Harens; aan de piano Mevr. Dr. W. Pee), toespraken en een danspartijtje maakten dezen avond buitengewoon aantrekkelijk.

Waren als vreemde afgevaardigden op dit feest aanwezig de H.H Prof. Dr. Bach, der Universiteit van Bonn, met twee zijner assistenten, Dr. Jozef Schepers van Münster i/W., Dr. Meertens van Amsterdam, Magister Hellum der Universiteit van Aarhus (Denemarken), D. J. Vander Ven van Oosterbeek (Ned.).

Zondag 10 November 1935.

Iedereen was vroeg op post en om 9 1/4 bleek het Auditorium van het Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde der Rijksuniversiteit gansch bezet.

Benevens de aanwezigen op den Bonten avond vinden wij hier nog de H.H. Prof. Dr. E. Blancquaert, deken der Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, die tevens Rector Bessemans vertegenwoordigde, D. Wehrens (Amsterdam), Wehrens senior (Sas-van-Gent), Prof. Dr. Burssens (Gent), Dr. Dupont (Brussel), Prof. Dr. Grootaers (Leuven), Prof. Dr. J. Gessler (Leuven), Prof. Dr. Dept (Gent), E. H. Prof. Dr. De Vis (Leuven), A. Marinus (Brussel), Karel Peeters (Antwerpen), Jozef Corne-

lissen (Deurne), Mevrouw Dr. en Heer Dr. Sterkens-Cieters (Antwerpen), Dr. G. Thiry (Aalst) e.a.

In zijn openingsrede: « *Een terugblik* » maakt Prof. Dr. Paul De Keyser de historiek van het ontstaan en het groeien van Bond, Museum en tijdschrift; hij verwelkomt nogmaals al de vreemde deelnemers en verklaart de Landdag voor geopend (zie Lustrumnummer Sept.-Dec. 1935 O. Z.).

Lezing van Prof. Dr. E. Blancquaert (Merelbeke):

Dialektologie en Folklore: Spreker zet in zijn lezing zijn artikel in Oostvlaamsche Zanten, 7^e jaargang, n° 1, met denzelfden titel, voort.

Hij toont aan hoe de Folklore reeds in een aantal vroegere werken met dialektologie is samengegaan en citeert o.m. enkele voorbeelden uit een oud artikel van Gaidoz en Nyrop in « *Melusine* » IV, 1888-89 en uit het nieuwste boek van Prof. Dr. Bach « *Deutsche Mundartforschung* », Heidelberg 1934. Met citaten bewijst hij verder welk een rijk folkloristisch materiaal er schuilt in de voornaamste Idioticons van het Nederlandsch taalgebied en de Reeks NEDERLANDSCHE DIALEKTATLASSEN (Klein Brabant, Zuid-Oost-Vlaanderen, Noord-Oost-Vlaanderen en Zeeuwsch-Vlaanderen) die onder zijn leiding en grootendeels van zijn hand zijn verschenen. Hij zet den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen er toe aan om een geographisch onderzoek in te stellen naar Oost-Vlaamsche folkloristische verschijnselen en betoogt welke belangwekkende resultaten hiermee zouden kunnen worden bereikt, vooral indien men dergelijk onderzoek wilde doen aansluiten bij de reeds dialektgeographische kaarten. (Zie Lustrumnummer 1935 O. Z.)

Prof. Dr. Grootaers (Leuven):

Deze lezing liep over de « *Toepassing der Aardrijkskundige methode op de linguïstische en Folkloristische opzoekingen.* »

De vroegere theorieën over taalonderzoek veronderstellen de blinde werking van de klankwetten en de ethnologische indeeling van de talen.

De nieuwe taalkunde past de aardrijkskundige methode toe.

Taalatlassen ontstaan in Duitschland en in Frankrijk. Hierdoor worden verrassende uitslagen verkregen: synchronische en diachronische taalkunde; de taallagen.

De toepassing van deze methode op de Zuid-Nederlandsche dialecten wordt door spreker met kaarten aangetoond, dit ook in verband met het toepassen der aardrijkskundige methode op de Volkskunde in de laatste jaren. (Zie n° 1—2, 1936, O. Z.)

Bespreking der voorgaande twee lezingen:

Dr. Meertens (Amsterdam). Mag ik aan Prof. Blancquaert vragen welk stelsel hij voorstaat: Samenwerking met de Folklore of versmelting van Dialektologie en Folklore?

Prof. Dr. Grootaers (Leuven). Ik ben voorstander van samenwerking en geen versmelting.

Prof. Dr. Bach (Bonn). Zakelijke samenwerking is gewenscht. Samengaan van Dialektologie en Folklore vindt men belichaamd in de Sprach- und Sachatlas van Jud en Jaberg. Maar ieder moet werken in zijn sfeer en ten slotte is scheiding van werk toch gewenscht. De Dialektoloog moet van huize uit philoloog zijn. De Folklorist kan beiden zijn maar ook alleen geschoold in zijn specialiteit.

Dr. Dupont (Brussel). De vraag is beantwoord. Ieder werkt afzonderlijk, maar de eene kan de andere gemakkelijk aanvullen

Prof. Dr. Jan Gessler (Leuven): «*De Heilige Wilgefortis.*»

In zijne wel gedocumenteerde uiteenzetting bewijst spreker dat deze «gebaarde» heilige nooit bestaan heeft en al wat over haar verteld wordt tot de legende behoort.

De bestaande afbeeldingen zijn die van den Zaligmaker maar de legende ontsproot grootendeels uit het feit dat hij niet naakt maar in lange kleederen gehuld aan het kruis hangt, van daar de veronderstelling dat het een vrouw (prinses) was. Deze prinses wilde niet trouwen met den haar opgedrongen verloofde maar wel met de door haar uitverkorene bruidegom: CHRISTUS. Na hem verzocht te hebben haar leelijk te maken, kreeg zij voldoening want op één nacht groeide haar een baard.

Deze heilige wordt nog aanroepen in Nederland, Engeland

en Frankrijk door vrouwen die « graag van hun man zouden verlost zijn ». Daarom noemt men haar ook, in zekere streken, Heilige « On(t)commer » of « Sainte Debarras ».

Dit streng wetenschappelijk referaat, dat evenwel op den Heer Prof. Gessler's eigen manier werd voorgedragen, beleefde veel bijval.

Heer Maurits De Meyer (Gent) deelde eenige zeer interessante bijzonderheden mede over de vereering dezer heilige te Bavegem (Oost-Vlaanderen) alwaar zij aanroepen wordt tegen beenderenziekten bij kinderen.

Clemens Trefois (Ledeberg) : « *Rijnlandsche en Anglo-Normandische invloeden in de cultuur der plattelandsche bedrijfsgebouwen in Vlaanderen* » (met lichtbeelden).

Terwijl de uiterlijke gedaantevormen, in bijzonder de plattegrondsvormen van bepaald plattelandsche bedrijfsgebouwen in Vlaanderen sedert jaren reeds het onderwerp van vele studies zijn geweest, hebben de onderzoekers veel minder belangstelling betoond voor den architectonischen kant.

Steeds verwaarloosden de beschrijvers hun aandacht te vestigen op de techniek der bouwsamenstelling en zochten niet eens de onovertroffen schoonheid van het oud-getimmerde boerenhuis te ontdekken. Kortom weinig rekening werd gehouden met de eeuwenoude bouwtechniek overgegaan van vader op zoon en uitgebouwd tot traditie.

Spreker heeft van meet af aan zijn aandacht geconcentreerd op de samenstelling van de plattelandsche houtconstructies. Op die wijze heeft de studie van het oude boerenhuis het hem mogelijk gemaakt een dieper inzicht te verwerven in de ontstaangeschiedenis van de plattelandsche architectuur in Vlaanderen.

Bij het bestudeeren van den houtbouw leerde men dat, ten opzichte van het verschil van technische toepassing een aantal gewestelijke bouwscholen, op Vlaamsche bodem, voorkomen. Het mag nu wel zonderling genoemd dat de grenzen van de verbreiding van deze bouwscholen niet het minst overeenstemmen met de geographische verbreiding van de plattegrondsvormen van hoefetypen die wij reeds leerden kennen. Spreker onder-

scheidde aan de houtbouw diverse stijlen of bouwscholen, die ieder een zelfstandige ontwikkeling of eigen ontstaansgeschiedenis hebben. Te oordeelen naar de wand- of gevelsamenstelling kan men drie hoofdsystemen van elkaar onderscheiden, terwijl de gebinte samenstelling in een achttal groepen kunnen worde ingedeeld. Al deze technische eigenschappen doen zich terdege gelden bij het bepalen van het bouwtype.

Referent handelt breedvoerig over de systemen van wandoplossing, enz., aan de hand van een rijk illustratie-materiaal, kaarten, foto's en teekeningen verduidelijkt. Hij toonde ons achtereenvolgens de in kaart gebrachte gebieden van ieder bouwverschijnsel en kon voor ieder een historisch of geographisch-economische verklaring geven.

Naast de Rijnlandsche bouwtechniek onderscheidde hij ook een Anglo-Normandische.

Hier heeft spreker het voor het eerst over een van de zeldzaamste gevallen waar de toponymie samen met een karakteristieke landelijke architectuur geschiedkundige gevolgtrekkingen rechtvaardigen. Wat meer is het door den Franschen geograaf Dausat afgebakend gebied van de Normandische plattelandsche huistechniek wordt door ref. van het Somme-gebied verplaatst tot in de buurt van Veurne-Yperen, de meest Noordelijk liggende grens van deze Anglo-Normandische architectuur waarvan de oorsprong wellicht in de Scandinavische « Stab »-bouw te zoeken is. Verder handelt hij nog over eene variante der Engelsche « crutch-constructions » waarvan hij in 't Westland enkele zeldzame voorbeelden mocht terugvinden. Deze worden in verband gebracht met de oer-oude Engelsche z.g. « crutch »-bouw waarvan de techniek tot het Keltische tijdperk zou opklimmen (wat blijkt uit archeologische opgravingen). De te Mayen (Eiffel) door Dr. Aelman ontdekte gebintensamenstelling van dergelijke bouwoplossingen, welke uit de vóór Romeinsche periode dagteekent wordt als het oudst gekende bouwtype met spitsbogige doorsnede beschouwd.

Spreker heeft langsover het « Mayen »-type, de woningen welke de Salen en Mediomatrieken betrokken, de in Ierland

bestaande Oratories en de Engelsche z.g. « Crutch construction », in verband kunnen brengen met deze zeldzame voorbeelden uit Westelijk-Vlaamsche schuurgebouwen met spitsbogige gebintensamenstelling en een bezuiden de Zuidelijk-Nederlandsche taalgrens sporatisch voorkomende constructie waarvan de techniek identisch aan het « Mayen »-type is en bijgevolg een onveranderd tot ons gekomen bouwtraditie van meer dan twee duizend jaren ouderdom daarstelt.

Prof. Dr. De Keyser. Ik dank den heer Trefois voor zijne prachtige en rijk gedocumenteerde uiteenzetting. Hetgeen hij ons daar juist heeft medegedeeld is eene ware openbaring. Zijn referaat, vrucht van jarenlange opzoekingen, is zóó belangrijk dat men hem werkelijk als de baanbreker in een nieuwe wetenschap namelijk de « Hoevenbouwkunde » kan noemen.

Ik houd eraan hier hulde te brengen aan dezen onvermoeibaren, nederigen maar buitengewoon verdienstelijken en talentvollen werker.

Dr. Willem Pee (Gent) vernam graag, dit in verband met de Dialektstudie, of de invloed der rijksgrens ook merkbaar is op de ontwikkeling van zekere hoeventypen of bouwwijzen.

Clemens Trefois. De rijksgrenzen hebben in het geheel geen invloed. Zekere door mij besproken typen van bedrijfsgebouwen loopen ook verder in Nederland door. Dit wordt ten andere duidelijk op mijne kaart van Noord- en Zuid-Nederland aangewezen.

Het niet verder uitbreiden van arceeringen buiten onze landsgrens in mijne kleine kaart aangebracht, heeft dus in het geheel geen belang onder dat oogpunt. Ik had het hier immers maar over Vlaanderen.

HET BANKET.

Dit greep plaats in het overbekende St. Joris-gasthof.

De deelnemers, 70-tal, lieten zich de gerechten goed smaken en er was geen tekort aan heildronken noch aan speches.

Prof. Dr. De Keyser, als voorzitter, stak het vuur aan de lont. Hij wenschte nogmaals een welkom aan de vreemde aanwezigen en dronk op het verder succes van den Landdag.

Dr. Meertens, als officieel afgevaardigde van Nederland, wenschte den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen van harte geluk met zijn jubileum en drukte de hoop uit, als buitenlandsch lid, den bond op het pad door hem betreden te zien voortwandelen. Heer Jozef Cornelissen bracht heilwenschen uit Antwerpen; Prof. Dr. Olbrechts sprak namens West-Brabant; Heer Marinus bracht den groet over van Brabant maar in 't bijzonder van Le Folklore Brabançon en van Brabantsche Folklore. Heer Karel Peeters (Antwerpen) feliciteerde namens de pers. Heer Jules Pieters (Serskamp) hield er aan speciale lof te uiten aan het bestuur van den Bond, maar voornamelijk aan Heer Clemens Trefois. Hij deed uitschijnen wat die noeste werker reeds had gepresteerd en dat de bloei van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen en de Folklore in 't algemeen veel aan hem te danken hadden.

Dit werd begroet door een « lang moge hij leven », rechtstaande door ieder medegezongen.

...

D. Wehrens junior (Amsterdam) schetste de rol van den sekretaris. Deze werkt het hardst, maar achter de schermen. Zijn werk is niet genoeg gewaardeerd want van een goed sekretaris hangt het leven van eene vereeniging af. Gij bezit in den Heer Verlodt een buitengewoon knap sekretaris en ik durf hopen dat gij hem nog lang als dusdanig moogt bewaren.

De heer Julien Boes dronk daarna op de talrijk aanwezige dames en op de pers.

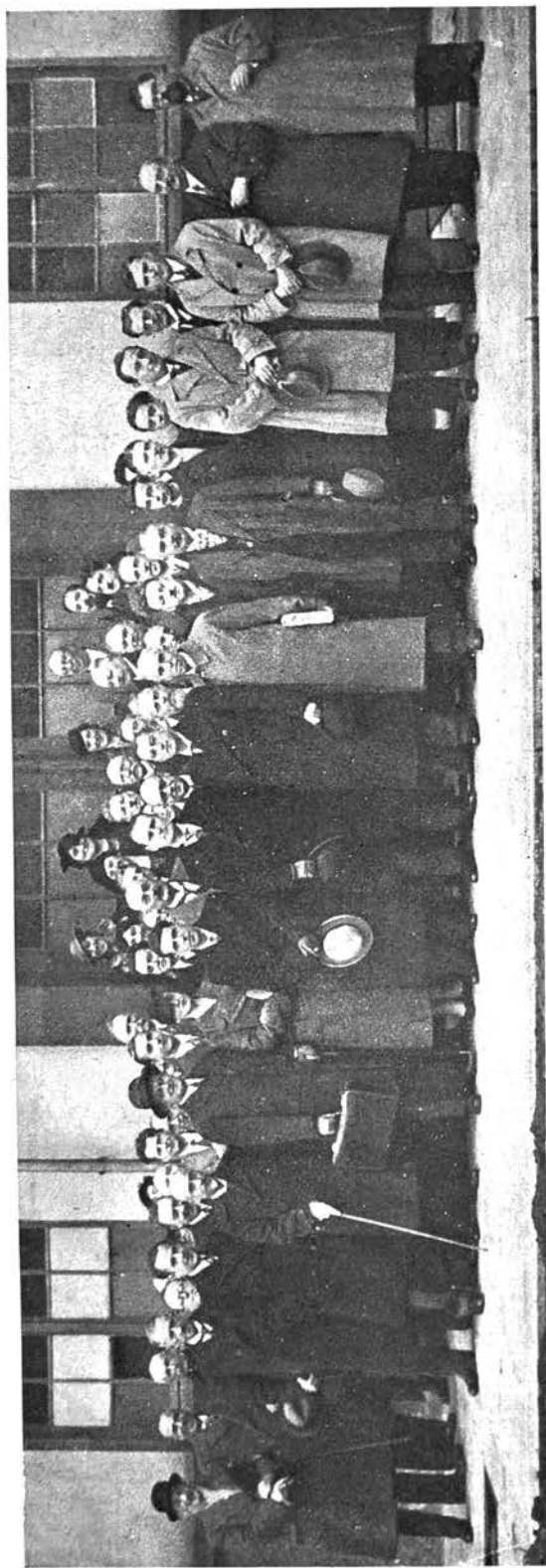
De Heer Prof. Dr. De Keyser deelt als slot mede dat een telegram van sympathie gezonden werd aan Prof. Dr. J. Vercoullie, een der grootmeesters van de folklore in Vlaanderen, die door ziekte belet is op de Lustrumfeesten aanwezig te zijn.

Ook aan Natuur- en Stedeschoon, dat denzelfden dag jubileerde werd een telegram gezonden.

De namiddagzitting werd te 3 u. 15 ingezet met:
Karel Peeters (Antwerpen): « *De diepere beteekenis van het Kempisch gildeleven.* »

LUSTRUMFEESTEN 9-10 November 1936.

Groep deelnemers aan de Congressen.

In de Kempen kennen de aloude schuttersgilden een nieuwe bloeiperiode. Zulks geeft aanleiding tot grootere belangstelling vanwege folkloristen en historici en omgekeerd zijn deze studiën — samen met het inrichten van congressen en gildefeesten — bevorderlijk voor den groei van het gildewezen.

Tot een echte wetenschappelijke studie van het Kempisch gildewezen kwam het nog niet, alhoewel vele interessante problemen een dringend onderzoek vergen. Om er slechts een te noemen: hun ontstaan en voortbestaan. Vanaf de schutters (beschutters) via de krijgsminstellingen tot de eigenlijke schuttersgilden van vroeger en nu. En in aansluiting daarmede hebben we te onderzoeken: de factoren die inwerkten op deze evolutie, het organisch verband met het geheele volksleven, de macht der traditie, het godsdienstig element, enz.

De diepere beteekenis van het gildewezen ontsnapt aan niemand: onze oude gilden zijn meer dan gewone vereenigingen voor vermaak en, zooals we ze thans zien, zijn ze slechts een flauwe weerspiegeling van vroegere grootheid.

Beschouwd: eenerzijds de diepe beteekenis en anderzijds het feit, dat verschillende wetenschappen de gilden als onderwerp van onderzoek kunnen en moeten nemen, moeten we streven naar diepere studie in het licht der totaliteit van het gansche volksleven.

Daaruit moge dan voortvloeien grondiger kennis en hoogere waardeering.

Jozef Cornelissen (Deurne): « *Trouwen en bruiloft bij de boeren.* »

Het hier bewerkte materiaal werd in de Kempen verzameld. Spreker heeft het hier over de opnemings- en scheidingsriten. Het aanbieden van witten wijn en azijn als symbool van het « zoet en zuur » van het huwelijksleven. Het schenken van het « bruidstuk » dat schier altijd een nuttig gebruiksvoorwerp is. De uitzet of « bruidschat » in « natura » zooals levensmiddelen, gereedschap, dieren. Het afschieten van geweren of « kanonnekens » dit om de booze geesten te verjagen. Het « kwanselbier » en de praktijken bij het weigeren ervan, de « bruidegomspijp », het schoenen vegen. Het « schutten » der bruid. De huwelijks-

gebruiken door kinderen te Peer en rond St. Truiden. Het huwelijk en het buurtgemeenschap. Beschrijving van een huwelijksviering te Achtel onder Rijksvorsel. De symbolische beteekenis van een paar gebruiken aldaar.

Ketelmuziek bij het hertrouwen van een weduwnaar of een weduwe en zijn oorspronkelijke beteekenis. Het « mommekrans » dragen te Arendonck. Het ter bruiloft noodigen in Noord-Limburg. Een boerenbruiloft in de Antwerpsche Kempen. Plagerijen die de jonggehuwden te lijden hebben. Het loopen naar de bruid. Kortom een totaal overzicht over de vroegere en de nog in zwang zijnde typische gebruiken bij het trouwen en bruiloft vieren.

Spreker besloot zijn buitengewoon interessante lezing met het besluit dat het voor de meeste dezer gebruiken zeer moeilijk is de juiste beteekenis en den omsprong ervan aan te duiden en dat nog een bijna braak liggend terrein voor verdere studie uitmaakt.

Bespreking.

Deze twee Kempische lezingen behandelden ongeveer een zelfde gebied en de bespreking werd dus over beide punten verbonden.

H. Vander Ven (Oosterbeek) is de meening toegedaan dat de oorsprong der schuttersgilden niet te zoeken is in de weerbaarheid maar wel in de feestelijke Meigebruiken verbonden met het feest der vruchtbaarheid zooals dit gebeurt bij de Jeugd en Meigilden in Nederland.

Over de huwelijksgebruiken meent hij te moeten opmerken dat in Nederland het getal deelnemers aan dergelijke feesten veel grooter is dan dit door H. Cornelissen aangehaald.

H. K. Peeters bewijst dat er totaal geen verband bestaat tusschen de schuttersgilden en de door interpellant geciteerde gezelschappen die ten andere van jongere datum zijn.

De schuttersgilden wijzen met fierheid en terecht op een eeuwenoud bestaan.

Hoe moet ten andere volgens Vander Ven's theorie de bewapening uitgelegd worden, want als er nieuwe wapenen ont-

staan (geweren b.v.) komen er ook nieuwe gilden : de busgilden.

Een factor komt ook nog in aanmerking namelijk het godsdienstig element dat in de Kempen nog steeds de hoofdrol speelt. Wij kennen ook Meigebruiken, maar die zijn maar van bijkomenden aard en zijn niet noodzakelijk in het gildeleven zelf.

H. Wehrens senior (Sas-van-Gent).

Ik als Nederlandsch Limburger ga absoluut akkoord met den Heer Peeters. In Nederlandsch Limburg bestaat nog dezelfde toestand als in Belgisch-Limburg. Er is geen verband tusschen de Meigilden, bij ons in Limburg « jonkheden » genaamd, en de Schuttersgilden.

Heer D. Wehrens, junior (Amsterdam) : « *Survivals van de primitieve Dodenvrees.* »

Hij nam de primitieve en algemeene vrees voor de dooden in beschouwing.

Hij besprak de doodenvereering, welke immers met de idee van de ziel in verband staat. Deze bleef voortleven zoolang de levende aan den doode dacht.

Spreker haalde meeningen aan van de meest gekende schrijvers over dit onderwerp en citeerde ook de vormen waarin de doodenvrees nog voorkomt bij primitieve volkeren en in zekere volksgebruiken.

Prof. Dr. F. Olbrechts (Gent), sprak zich vooral uit tegen de opvattingen van zekere door referent aangehaalde schrijvers en bijzonderlijk tegen deze van Levy-Bruhl en zijn school waarvan spreker, volgens hem, maar al te dankbaar gebruik had gemaakt.

D. Wehrens. Ik heb geen standpunt ingenomen omdat de strijd tusschen de verschillende theorieën nog niet uitgevochten is. Ik ben ook geen voorstander van de meening van Levy-Bruhl; ze werden slechts door mij aangehaald zonder echter als aannemelijk te aanschouwen.

H. Julien Boes (Gent) : « *Waarmede vermaakten zich onze voorouders in de herbergen?* »

Spreker verdeelt de ontspanningen in drie : drinken, dansen, spelen. Elk dezer drie onderwerpen wordt afzonderlijk behandeld.

Er wordt gewezen op het veel grooter verbruik van wijn in onze streken vooral gedurende de XIVe, XVe en XVIe eeuw.

Wat de dansen betreft, trekt spreker een lijn van de Italiaansche en Fransche dansen naar de volksdansen hier ten lande in gebruik in de XVIe en XVIIe eeuw. Hij bedient zich daarbij van de schilderijen onzer oude meesters.

Aan de hand der Voorgeboden der Stad Gent (XVe—XVIIe eeuw) worden thans achtereenvolgens behandeld de zoogezegde tafelspelen, herbergspelen bij uitstek dus. Komen aan de beurt de kaartspelen, het bakspel en het dobbelen. Voor ieder dezer drie spelen wordt door den spreker er op gewezen welk verband bestaat tusschen de manier van spelen vroeger en nu. Zich steeds steunende op de grafische dokumenten ons door onze schilders nagelaten, wordt bewezen dat de spelen, die nu nog in gebruik zijn, reeds in de XVIe en XVIIe eeuw in onze streken in zwang waren.

H. Gyselinck (Gent). Doet opmerken dat sommige van de aangeduide spelen nog in zwang zijn of nog niet lang geleden verdwenen. Er zijn ook eenige spelen waarover de Heer Boes niet gewaagde.

H. Boes. Ik wist bij voorbaat dat ik niet volledig was noch kon zijn. Ik heb alleen een kijk willen geven op het volksvermaak van vroeger.

Prof. Dr. Paul De Keyser (Gent): « *De uitkomsten van het Sagenonderzoek.* »

Na den Heer Prof. Dr. De Vis (Laken) verontschuldigd te hebben omdat hij, elders geroepen, zijn spreekbeurt niet kon houden, verklaart spreker, gezien het late uur, zijn lezing te zullen samenvatten.

Hij sprak onder meer over een juister begripsbepaling van de sagen, over de indeeling en over de methode welke men bij het verzamelen dient gebruikt.

Men moet den levenden sagenschat opzoeken en opteekenen in den uitdrukingsvorm van den verteller zonder het verhaal te willen verfraaien of te veranderen (1).

(1) Verschenen in het 2e Lustrumnummer O.Z. 1935).

De Heer L. Verlodt, sekretaris van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen :

Onze Landdag voor Vlaamsche Folklore is buitengewoon wel geslaagd en wij zijn er allen fier om.

Maar moet het daar bij blijven ? Ik antwoord dadelijk neen en ben overtuigd dat gij met mij akkoord gaat.

Ik stel dus voor te beslissen om de twee jaar een Landdag in denzelfden aard te houden. Dit zou de Wetenschappelijke Congressen en anderen in het geheel niet schaden, integendeel, want wij zouden dusdoende meer in voeling blijven.

Het is te hopen dat wij tegen eerstkomenden Landdag over meer geldmiddelen zullen beschikken ten einde bij machte te zijn eenige buitenlandsche geleerden als sprekers te kunnen uitnodigen.

In aansluiting hiermede zag ik U allen hier aanwezig mede werken tot het bekomen van meer financieelen steun van de Hoogere Overheid voor Folkloristische instellingen in onzen aard, hetgeen helaas voor onzen Bond althans, niet het geval is.

De voorzitter geeft alsdan lezing der volgende motie :

« De Landdag voor Vlaamsche Folklore op 9 en 10 November 1935 in het Auditorium van het Hooger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde der Rijksuniversiteit van Gent gehouden, drukt den wensch uit dat het Nationaal Radio Instituut geregeld spreekbeurten zou uitzenden gewijd aan de Folklore van ons land en van den vreemde.

» Vraagt dat deze uitzendingen na 20 uur zouden geschieden.

» Vraagt ook dat door het N. I. R. bonte avonden en reportages zouden uitgezonden worden, zooals dit o. m. in Engeland het geval is. Deze bonte avonden zouden gewijd zijn aan de gebruiken en aan de dialecten van een bepaalde streek, desgevallend met medewerking van plaatselijke vereenigingen, en gaat over tot de dagorde. »

De voorgebrachte wenschen en de motie worden met algemeene stemmen aangenomen.

In zijn slotwoord dankt Prof. Dr. Paul De Keyser nogmaals

de nog talrijke aanwezigen en drukte de beste wenschen uit voor den bloei der Folkloristische Wetenschap in Vlaanderen.

Onze uitnoodiging tot het bijwonen van ons Jubelfeest bevatte onder andere het volgende :

« Thans schrijven we 1935 en zijn bestuur, steeds vervuld van een onvermoeibaar optimisme, waar het de viering van folkloristische aangelegenheden betreft, heeft gemeend het jaar niet te mogen laten voorbijgaan zonder het 2° Lustrum met ten minste evenveel brio als het eerste te gedenken. »

Ik denk er niet veel te moeten aan toevoegen : Brio en luister waren er, en van nu af aan kunnen wij U verzekeren dat wij ons best zullen doen om het 3° Lustrumfeest, in 1940, nog beter te doen lukken dan de beide voorgaanden.

De Sekretaris : *Lodewijk Verlodt.*

Algemeene vergadering van Zondag 24 November 1935

Lokaal : Leeszaal van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13, Gent.

AGENDA :

1. Openingsrede van den voorzitter Prof. Dr. Paul De Keyser over : *Folklore als studie van de primitieve mentaliteit.*
2. Jaarverslagen van den Sekretaris en den Penningmeester. Rekening 1934. — Begrooting 1936.
3. Verkiezing van vier beheerders in vervanging van de H.H. Gabriël Celis, Fernand Van Es, Clemens Trefois en Lodewijk Verlodt, uittredend en herkiesbaar.
4. Lezing door den Heer Jan Victor De Raedt : *Het kindeke Broodsuiker.*

De zitting werd te 9 u. 45, onder voorzitterschap van Prof. Dr. Paul De Keyser, voorzitter, geopend.

Na een woord van dank tot de aanwezigen voor de goede

opkomst verontschuldigde hij de Heeren Gabriël Celis en Prof. Dr. Jozef Vercoullie door ziekte belet, Prosper Luyckx, Prof. Dr. A. Bessemans en Prof. Dr. Jan Gessler elders weerhouden.

Hij sprak terloops over de zoo geslaagde 2° Lustrumfeesten van den Bond, op 9 en 10 November gehouden, en hield daarna eene buitengewoon leerrijke lezing over Folklore als studie van de primitieve mentaliteit.

Deze beleefde een groot succes en zal in eene der eerstkomende nummers van Oostvlaamsche Zanten verschijnen.

De heer Lodewijk Verlodt, sekretaris, droeg daarna als volgt het jaarverslag voor :

Mevrouwen, Mijnheeren,

Het is met een zekere fierheid dat ik U heden het jaarverslag voorlees, want dit jaar was immers een Jubeljaar èn voor den Bond èn voor Oostvlaamsche Zanten én voor het Museum voor Vlaamsche Folklore.

Wat de terugblik op het reeds zoo vruchtbaar bestaan van Bond, Tijdschrift en Museum aangaat verzend ik U graag naar de puike bijdragen van Voorzitter en Conservator.

Over het jaar 1935 is er zóó veel te vertellen dat ik er wel een weinig van afschrik er te moeten over uitweiden. Ik zal mij dan ook bepalen tot enkele meldenswaardige feiten.

1° Ons Museum heeft weder eenige gelukkige veranderingen ondergaan o. a. de verplaatsing en vergrooting van de apotheek, de schoenmakerij, de afdeling van het volksgeloof en de klompenmakerij, het opstellen van een schrijnwerkerij, een keersengieterij een winkel van tinnen waren, enz.

Wij hadden een tijdje gevreesd, door plaatsgebrek gedwongen, de vertooningen van poppenspelen te moeten stop zetten maar de nieuwe ordening der interieurs en het bijplaatsen van nieuwe zijwanden hebben het mogelijk gemaakt deze vertooningen, welke reeds lang als het ware met het Museum vergroeid zijn, verder te laten doorgaan.

Dit alles werd met veel overleg en smaak uitgevoerd en wij wenschen den Heer Conservator Julien Boes van harte geluk met zijn initiatief.

2° Ons tijdschrift Oostvlaamsche Zanten verscheen, zooals altijd, regelmatig en geniet steeds van de gewone belangstelling.

De artikels en bijdragen waren afwisselend en boeiend. Er verschenen onder meer studies en bijdragen van de H.H. E. Andelhof, Julien Boes, Prof. Dr. Paul De Keyser, Maurits De Meyer, P. De Muynck, Ladrière, Lode Lievevrouw-Coopman, Clemens Trefois, A. H. Van Dyck, L. Verlodt, Wehrens e. a. Vernoemen wij :

Westvlaamsche Zanten, door Prof. Dr. Paul De Keyser.

De Tinnenpotgieterij te Gent, door Julien Boes.

Bijgeloof in Zeeuws Vlaanderen, door D. Wehrens.

Folklore in 't Oudenaardsche « Drie Keezere indrukken », door P. De Muynck.

Van de Tinnenpotgieterij te Gent door Julien Boes verscheen een afzonderlijke afdruk, op vederlicht papier onder speciale omslag. Er zijn nog eenige exemplaren beschikbaar tegen den prijs van 7 frank.

De opstelraad werkt ijverig aan het samenstellen van het 2° Lustrumnummer, dat artikels zal bevatten van de hand van de Heeren Prof. Dr. Pessler van Hannover, Dr. Josef Schepers van Münster, Prof. Dr. Schrijnen van Nijmegen, Prof. Dr. Jan Gessler, Prof. Dr. Paul De Keyser, A. Marinus, Julien Boes, Clemens Trefois e.a. Het zal rijk geïllustreerd zijn.

Verder zullen deze lezingen op onzen Landdag voor Vlaamsche Folklore gehouden op tijd en stond in Oostvlaamsche Zanten opgenomen worden.

3° Dit jaar, op 9 en 10 Maart l.l. namen eenige onzer leden, op officieele uitnoodiging van het Comité der Rheinische Forschungsgemeinschaft, deel aan de « Volkskundige Tagung », gehouden in het Volkskundig Instituut der Universiteit Bonn.

Het waren de H.H. Prof. Dr. E. Blancquaert, Prof. Dr. Paul De Keyser, Maurits De Meyer, Dr. Pee en Clemens Trefois.

Maurits De Meyer sprak over de « *Geographische problemen bij de studie der Volksvertelsels in Vlaanderen* ». Clemens Trefois over de « *Ontwikkelingsgeschiedenis van het Vlaamsche Boerenhuis* » (met lichtbeelden).

Deze laatste studie werd opgenomen in Heft 4 (November 1935) van de « Rheinische Vierteljahrsblätter », Bonn (blz. 257-275).

De H.H. Professoren Blancquaert, De Keyser en Dr. Peenamen deel aan de verschillende besprekingen.

4° De uitstappen van het verlopen jaar, steeds onder leiding van den onvermoeibaren heer Clemens Trefois, oogstten hun gewoon succes. Zoo gingen de « getrouwen » achtereenvolgens :

a) Naar Mariemont en Namen over Halle (20 April).

Zeer leerrijke reis. Wij danken hier nogmaals de H.H. Prof. Dr. Faider, conservator te Mariemont, en Courtoy, conservator te Namen, voor hun dienstvaardigheid, alsook ons medelid Drs. architect Marcel De Vleeschhouwer voor den prachtigen uitleg te Halle verstrekt.

b) Tervueren, Aarschoot, Geel, Casterlee, Herenthals (2 Juni).

Prachtige reis ! Spijtig dat de regen ons belet heeft iets meer van de mooie Kempen te genieten.

c) Yperen, Cassel, St. Omaars, Boulogne, « Cap Griz-Nez », Kales, Duinkerken (14 Juli).

Alhoewel het hier een lange reis gold, was deze zóó afwisselend en de wegwijzer zóó geschikt dat iedereen van de vermoeienis gespaard bleef. De Heer Prof. Dr. Hans Van Werveke, ons medelid, hield te St. Omaars een kleine voordracht welke ten zeerste in den smaak viel.

d) St. Truiden, Tongeren, Maastricht, Valkenburg, Hasselt, Diest (25 Augustus).

De « clou » van dezen zóó heerlijken uitstap was voorwaar het bezoek aan Tongeren, waar wij door het bestuur van den Oudheidkundige kring werden opgewacht. De H.H. Prof. Dr. Ulrix, Maurits Frère, de Schaetzen, Sengers en ons medelid Frère, kinderrechtter, hebben hun best gedaan om ons, op den helaas té korten tijd, al het merkwaardigste hunner romeinsch-middeleeuwsche stad te laten bewonderen.

Valkenburg is een éénige brok natuurschoon.

Ik moet steeds in herhaling vallen maar het kan niet anders :

Heer Trefois, wij danken U voor al het schoone waarvan gij ons dit jaar weder liet genieten.

5° Eenige dagen geleden vierden wij met een buitengewone luister, — zooals iedereen het ten andere en ik het in de beginne reeds zegde — het 10^e verjaringsfeest van de stichting van den Bond, ons Tijdschrift en ons Museum en wat daarover te zeggen viel werd reeds door onzen gewaardeerden voorzitter Prof. Dr. Paul De Keyser in zijne openingsrede « Een Terugblik... » van den Landdag, op prachtige wijze uiteengezet.

Te dier gelegenheid doorbladerde ik voor de zooveelste maal, steeds met hetzelfde genoegen, de reeds verschenen nummers van Oostvlaamsche Zanten. Ik herlas onder meer een verslag, eenige jaren geleden door mijn voorganger, vriend Van Es, voorgedragen, waarin hij er over kloeg dat wij zoo traag vooruitgingen en slechts 130 leden telden. Welnu ik kan U met een ware vreugde mededeelen dat dit jaar ruim 200 leden aanbetaalden; dat wij op dit oogenblik in ruildienst zijn met 25 Belgische en vreemde tijdschriften hetgeen ons ledental op ruim 225 brengt.

Zeker, het kan nog beter! Maar reeds is er een merkbare vooruitgang te bestatigen. Voegen wij daarbij dat wij een periode van intensieve besparingen doorworstelen en eenige belangstellenden, gezien den crisistijd, met leedwezen hun lidmaatschap moesten opgeven.

En nu ik het toch over besparing heb, wil ik daar ook een poosje blijven bij stil staan.

De besparingen van hooger hand, het is te zeggen bij en door de openbare besturen ingevoerd, schijnen mij zóó eenzijdig, wat ons betreft, dat het niet van belang ontbloot is eenige cijfers aan te halen om des te beter aan te toonen hoe wij door zekere openbare lichamen maar al te stiefmoederlijk behandeld worden.

Een paar voorbeelden zullen volstaan :

Le Musée de la Vie Wallonne te Luik ontving van het Ministerie van Openbaar Onderwijs voor het jaar 1935 : 13.600 fr. subsidie, van de Provincie 25.000 fr. De cijfers der toelagen door

de stad Luik of andere steden aan dit Museum toegestaan zijn mij, ongelukkig, onbekend.

Maar dit organisme kreeg, van hetzelfde Ministerie een paar jaren geleden, de som van 30.000 fr. voor het herinrichten van het Museum.

Le Folklore brabançon geniet, als ik het goed voor heb, van eene jaarlijksche provinciale toelage van 50.000 fr. en de Dienst voor Geschiedkundige en Folkloristische Opzoekingen in Brabant, onder de knappe leiding van den Heer A. Marinus, is een officiele provinciale instelling.

Van de zoo puik georganiseerde en rijk gesteunde buitenlandsche inrichtingen zullen wij maar zwijgen.

Ik wil nochtans uitzondering maken voor Ierland. The Folklore of Ireland Society van Dublin ontvangt, van heden af aan, eene jaarlijksche tegemoetkoming van 3.000 pond en dit gedurende 5 jaar of in totaal, in onze munt omgezet, de som van 2.100.000 fr.

Daar tegenover staan wij als Bond, tijdschrift en Museum voor Vlaamsche Folklore met 0 fr. van den Staat, 0 fr. van de Provincie en 5.000 fr. van de stad Gent. Onze opzoekingsdienst werkt sinds 9 jaar onverdroten door zonder een centiem subsidie en zonder de minste aanmoediging van wien het ook zij.

Ik zou aan mijn plicht te kort komen zoo ik hier evenwel geen hulde bracht aan de Heeren Burgemeester Van der Stegen der stad Gent en Arrondissementskommissaris De Vos, daar zij ons beloofd hebben alles in het werk te zullen stellen om ons toch een weinig recht te doen bekomen.

Wij rekenen er ten stelligste op dat de tusschenkomst van deze twee hooggeplaatste, invloedrijke heeren goede uitslagen zal opleveren.

6° In Mei l.l. heeft den heer Prosper Luyckx, sinds jaren penningmeester van den Bond, door overlast van werk gedwongen, zijn ontslag als dusdanig ingediend.

Wij danken hem hier van harte voor de groote diensten welke hij aan onze vereeniging bewees. Hij was immers bij ons van het eerste oogenblik af aan en wij hopen hem nog lang, als beheerder, met ons te zien samenwerken.

Het bestuur heeft, met algemeene stemmen, besloten hem tot eere-penningmeester te benoemen.

Hij werd, als schatbewaarder, vervangen door den Heer Clemens Trefois, medestichter en beheerder van den Bond.

Een verblijdend nieuwsje wil ik U nog even mededeelen. De studie van de Folklore werd in de Staatsnormaalschool van Gent in het leerprogramma opgenomen. Oostvlaamsche Zanten en Brabantsche Folklore worden er als modeltijdschriften aangewezen.

Dat dit van overgrooten invloed zijn kan hoeft geen betoog.

Behoorden onze grootmeesters Alfons De Cock, Pol de Mont, Dr. Gittée en Isidoor Teirlinck niet immers tot het keurkorps der leeraren en onderwijzers?

Mevrouwen, Mijnheeren,

Nu kom ik aan het einde van mijn vertoog maar tevens ook aan het traditioneele. Mijn taak is hier zeer gemakkelijk. Ik verwijs U naar het slot der verslagen van de voorgaande jaren met als finaal: Maak propaganda voor den Bond, « Oostvlaamsche Zanten » en het Museum voor Vlaamsche Folklore en breng ons elk, voor 1936, een nieuw lid aan.

Punt 3 aan de dagorde behelsde de vervanging als beheerders van de H.H. Gabriël Celis, Fernand Van Es, Clemens Trefois en Lodewijk Verlodt, uittredend en herkiesbaar.

De Sekretaris geeft lezing van een schrijven van den heer F. Van Es, eere-sekretaris van den Bond, waarin hij verklaart zijne kandidatuur in te trekken daar hij door zijne ambtsbezigheden belet is actief deel te nemen aan de werkzaamheden onzer vereeniging.

Op voorstel van den Heer Verlodt wordt den Heer Julien Boes, conservator van het Museum, met algemeene instemming, in vervanging van den Heer Van Es, benoemd.

Daar voor de andere plaatsen geen kandidaten werden voorgedragen, vraagt den Voorzitter de Heeren Celis, Trefois en Verlodt, onder handgeklap, als verkozenen te verklaren.

De heer Penningmeester Clemens Trefois zette dan den financieelen toestand van den Bond als volgt uiteen:

« Wederom ging een jaar voorbij en is het de plicht van den

penningmeester ter gelegenheid van de jaarlijksche bijeenkomst een verlag te geven van de gebeurtenissen op financieel gebied, die voor onzen Bond belang hebben, en U in herinnering te brengen, wat is geschied of wat wij moeten trachten te vóórkomen.

Het valt niet te ontkennen, dat wij het komende vereenigingsjaar met eenige zorg tegemoet gaan; reeds zag de Provincie zich genoodzaakt de jaarlijksche subsidie, die onzen Bond verstrekt werd, af te schaffen, en het is te voorzien, dat nog verdere besnoeiingen zijn te wachten. Deze omstandigheid noopt ons tot de uiterste bezuiniging. Een nieuw verzoek van het bestuur om financieelen steun kon tot ons leedwezen niet worden ingewilligd. Van harte hopen wij, dat onzen Bond toch nog middelen zal weten te vinden om deze ongewone tijden te trotseeren:

Ondanks dit sombere aspect mocht de Bond met opgewektheid en onder groote belangstelling zijn tienjarig bestaan herdenken in een buitengewone vergadering. De gedane uitgaven, ter gelegenheid van deze tweede lustrumfeesten, werden, zooals blijkt uit de rekeningen, op een miraculeus minimum gebracht, waarvan het bestuur alleen het geheim bezit.

REKENING DIENSTJAAR 1934

Ontvangsten :

Overschot vorig jaar	4.760,59
Bijdragen	2.643,—
Verkoop verschenen nummers	870,65
Advertentie in Oostvlaamsche Zanten	240,—
Overschot reis	85,—
Toelage Staat	1.000,—
	<hr/>
	9.599,24

Uitgaven :

Drukkosten van Oostvlaamsche Zanten	2.812,30
Voor propaganda	50,—
Opzoekingen in Provincie	135,—
Burelonkosten en briefwisseling	467,50

Aankopen voor Museum	1.680,—
Voorschotten en opleg reis	195,—
	<hr/>
	5.339,80

Balans :

Totaal der inkomsten	9.599,24
Totaal der uitgaven	5.339,80

Inkas op 31 December 1934	4.259,44
Verlies (bank)	2.014,19

In kas	2.245,25
--------	----------

BEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1936

Ontvangsten :

Vermoedelijk overschot	3.000,—
Toelage Staat	1.000,—
Bijdrage leden en beschermleden	1.700,—
Verkoop afzonderlijke nummers	400,—
Advertentie	100,—
	<hr/>
	6.200,—

Uitgaven :

Drukkosten Oostvlaamsche Zanten	4.000,—
Bureelkosten	700,—
Propaganda en Museum	1.500,—
	<hr/>
	6.200,—

Voorgesteld wordt de jaarlijksche subsidie, voor opzoekingen in de Provincie, waarvan toch niemand gebruik maakt, voorloopig af te schaffen.

Zooals ieder van ons heeft kunnen oordeelen is de toestand der kas bijlange niet schitterend te noemen. Doch het feit dat onze vereeniging met beperkte geldmiddelen op haar eigen gebied resultaten bereikt heeft die een vereeniging van grooteren omvang zeker niet zou hebben verkregen, veroorlooft ons niet te wanhopen.

Met alle waardeering voor de verkregen medewerking, die ons streven tot de kennis der Folklore reeds bij verschillende officieele besturen wekte, meenen wij hier nogmaals hun onmisbaren steun te moeten vragen.

Tot de taak van onze propagandacommissie zal ook behooren het beramen van middelen om de ledenlijst te helpen aangroeien ondanks de slechte tijden, waarvan elke vereeniging den weerslag vindt. Van degenen welke door bedanken onze gelederen verlieten durven wij hier verhoppen, dat zij, wanneer betere tijden weer aanbreken, onzen Bond niet zullen vergeten, en zij kunnen ervan overtuigd zijn, dat het bestuur, voornamelijk de penningmeester, hen met vreugde wederom een plaats in onze ledenlijst zullen geven.

Hiermede meen ik dit kort verslag te mogen eindigen; moge de optimistische verwachtingen, die wij hier allen koesteren, aanstaande jaar verwezenlijkt worden.

De Penningmeester : *Clemens Trefois.*

Als slot kwam den heer Jan Victor De Raedt aan de beurt met zijn lezing over : *Het Kindeke Broodsuiker.*

De zoo verdienstelijke medestichter, beheerder van den Bond, heeft zich hier tot een buitengewoon interessant voordrachtgever doen gelden. Zijn rijk gedocumenteerde studie zal in Oostvlaamse Zanten worden opgenomen.

De Sekretaris riep nog de aandacht der aanwezigen op de reeds goed voorziene bibliotheek van den Bond, in het Stadsarchief ondergebracht en op de nieuwe aanwinsten onder meer een reeks boeken over Denemarken geschonken door Magister Hellum der Universiteit van Aarhus.

Hij deelde meteen mede dat het Lustrumnummer weldra ter pers ging en er ook eenige afzonderlijke afdrucken zullen van te verkrijgen zijn.

Na een laatste woord van dank door den Voorzitter werd deze belangrijke algemeene vergadering om 11 u. 45 gesloten.

De Sekretaris : *Lodewijk Verloot.*

Volkshumor.

ADDENDA EN CORRIGENDA.

B) Lijst der spotgezegden en -rijmpjes (1).

64²) MULLEM : « *t Ende van de wereld* ».

Vergelijk Meerdonk, *Oostvl. Z.*, V. blz. 11.

64³) MUNTE : « *Treffelijk Munte* ».

Daar wonen deftige menschen.

Meegedeeld door den hr. Cl. Trefois.

65²) NEDERBRAKEL : « *Half en half als de markt te Nederbrakel* ».

Wordt in de omstreken van Nederbrakel geantwoord op de vraag : Hoe gaat het ?, wanneer het niet te best of te slecht is met de gezondheid. De markt te Nederbrakel is in twee deelen gescheiden door de kerk.

Uit den volksmond.

72) NINOVE : d) « *Hij ziet over Ninof* ».

Te Vollezele : Hij ziet scheel.

Brab. Folk., XII jg., blz. 384.

82²) PARIKE : a) « *Ze zijn zonder weer gelijk te Parike* ».

Wordt gezegd te Everbeek, Vlaamsche gemeente in Henegouwen, wanneer het regent op de kermis van 't een of ander dorp, omdat het op de kermis van Parike nogal dikwijls regent. Volgens anderen zou de pastoor van Parike eens op den preekstoel afgeroepen hebben : « Be minde parochianen, Zondag toekomende (Zondag der kermis) zal de processie uitgaan, tenzij *we zonder weer* waren » ! (het slecht weer ware, wou hij zeggen).

b) « *Hij moet eerst in gang komen gelijk de orgel te Parike* ».

Wordt gezegd te Everbeek van iemand, die traag en slaperig is, waarschijnlijk omdat er vroeger te Parike een oud versleten kerkorgel was. Orgel is mannelijk in de streektaal.

Meegedeeld door den hr. J. Cornelissen.

F. VAN ES.

(Vervolgt).

(1) Zie *Oostvl. Z.*, IVe jg. (1934), blz. 44.